

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

FJÓRÐA AÐALDEILD

ÁKVÖRÐUN

Kæra nr. 22897/08

ÁSATRÚARFÉLAGID

gegn Íslandi

Mannréttindadómstóll Evrópu (fjórða aðaldeild), sem situr hinn 18. september 2012 í deild skipaðri:

Lech Garlicki, *forseta*,

Davíð Þór Björgvinssyni

Päivi Hirvelä,

George Nicolaou,

Ledi Bianku,

Zdravka Kalaydjieva,

Vincent A. de Gaetano, *dómurum*,

og Lawrence Early, *ritara aðaldeildar*,

með hliðsjón af framangreindri kæru, sem lögð var fram 23. apríl 2008,

með hliðsjón af ákvörðun, sem tekin var 7. júlí 2011,

hefur ákveðið eftirfarandi að aflokinni umfjöllun sinni:

MÁLSATVIK

1. Kærandi, Ásatrúarfélagið, er trúfélag sem stofnað var árið 1972 og skráð árið 1973. Það hefur aðsetur sitt í Reykjavík. Ragnar Aðalsteinsson, lögmaður í Reykjavík, kom fram fyrir hönd kæranda gagnvart dómstólnum.

I. Málavextir

2. Atvik málsins, eins og þau voru sett fram af kæranda, eru í samantekt sem hér segir:

1. Almennur bakgrunnur

3. Kærandi er trúfélag, sem skráð var í maí 1973 skv. lögum nr. 108/1999, um skráð trúfélög. Yfirlýstur tilgangur kæranda var m.a. að halda í heiðri sið hinna fornu norrænu goða. Árið 2007 var félagið eitt af 28 skráðum trúfélögum á Íslandi, með 1.149 félaga, eða sem svarar til 0,4% af fólksfjölda á Íslandi.

4. Skv. 63. gr. stjórnarskrár Íslands og 1. gr. laga um skráð trúfélög eiga allir rétt á að stofna trúfélög og iðka trú sína í samræmi við sannfæringu hvers og eins.

5. Skv. 62. gr. stjórnarskrár Íslands er hin evangelíska lúterska kirkja þjóðkirkja á Íslandi, og skal ríkisvaldið að því leyti styðja hana og vernda. Árið 2007 tilheyrðu 252.461 manns þjóðkirkjunni, eða 81% af þjóðinni. Með lögum nr. 78/1997, um stöðu, stjórn og starfshætti þjóðkirkjunnar, var settur lagarammi um þjóðkirkjuna þar sem m.a. segir að þjóðkirkjan sé trúfélag á evangelísk-lúterskum grunni og að hún njóti sjálfræðis gagnvart ríkisvaldinu innan lögmæltra marka.

2. Fjármögnun þjóðkirkjunnar og annarra trúfélaga

6. Í samræmi við gildandi lög innheimtir ríkissjóður gegnum hið almenna skattkerfi tiltekna fjárhæð, svonefnd sóknargjald, af hverjum einstaklingi sem náð hefur sextán ára aldri og úthlutar því fé sem þannig innheimtist til þess trúfélags sem viðkomandi tilheyrir (sbr. 2. og 3. gr. laga nr. 91/1987, um sóknargjöld o.fl.). Þannig fær kærandi í sinn hlut þessa fjárhæð fyrir hvern félaga sinn sem náð hefur sextán ára aldri. Hið sama gildir um þjóðkirkjuna og öll önnur skráð trúfélög.

7. Að auki ráðstafar ríkið á fjárlögum tiltekinni fjárveitingu til þjóðkirkjunnar. Þar á meðal er framlag til Kirkjumálasjóðs og til Jöfnunarsjóðs sókna en framlögin nema hvort um sig 11,3% og 18,5% af sóknargjöldum sem innheimt eru af félögum í samræmi við framangreint fyrirkomulag. Greiðslur þessar eiga uppruna sinn í tekjuskatti og er þeim úthlutað með þessum hætti á grundvelli laga, þ.e. fyrrnefndra laga um sóknargjöld o.fl. og laga um kirkjumálasjóð nr. 138/1993.

8. Að auki leggur ríkið til fjármuni m.a. til þess að greiða laun tiltekinna embættismanna þjóðkirkjunnar og starfsmanna Biskupsstofu. Ennfremur greiðir ríkissjóður árlegt framlag til þjóðkirkjunnar, sem miðast við að það nægi til reksturs hennar ásamt öðrum tekjustofnum hennar, lögbundnum sem ólögbundnum (sbr. fyrrnefnd lög um stöðu, stjórn og starfshætti þjóðkirkjunnar)

3. Um Jöfnunarsjóð sókna og Kirkjumálasjóð

9. Jöfnunarsjóður sókna var einvörðungu ætlaður sóknum innan þjóðkirkjunnar og hlutverk sjóðsins skv. 6. gr. laga um sóknargjöld o.fl. er að veita styrki til þeirra kirkna innan þjóðkirkjunnar sem sérstöðu hafa, að leitast við að jafna aðstöðu og styrkja sóknir þar sem sóknargjöld nægja ekki fyrir nauðsynlegum útgjöldum. Ennfremur var sjóðnum ætlað að auðvelda stofnun sókna í nýjum byggðahverfum og styrkja félags- og menningarstarfsemi þjóðkirkjunnar.

10. Kirkjumálasjóður tilheyrði þjóðkirkjunni. Hlutverk sjóðsins skv. 3. og 4. gr. laga um Kirkjumálasjóð var að skila fjárhæð til Prestsetrasjóðs og standa straum af kostnaði við kirkjuþing, kirkjuráð og prestastefnu, biskupsgarð, ráðgjöf kirkjunnar í fjölskyldumálum, söngmálastjórn og tónlistarfræðslu á vegum þjóðkirkjunnar, starfsþjálfun guðfræðikandídata og önnur verkefni.

4. Málarekstur kæranda fyrir stjórnvaldsstofnunum og dómstólum

11. Hinn 19. október 1998 ritaði kærandi dóms- og kirkjumálaráðuneytinu bréf, þar sem krafist var viðurkenningar á rétti hans til sama framlags úr ríkissjóði, þ.e. fjárhæðar er næmi 29,8% af sóknargjöldum. Hinn 17. nóvember 2003 sendi kærandi aftur erindi til ráðuneytisins, að þessu sinni með kröfu um greiðslu hinna tveggja umþrættu framlaga fyrir árið 2002. Báðum erindum var hafnað af ráðuneytinu með bréfum dagsettum 20. nóvember 1998 og 15. janúar 2004.

12. Hinn 12. janúar 2006 höfðaði kærandi mál fyrir Héraðsdómi Reykjavíkur gegn íslenska ríkinu, þar sem krafist var greiðslu á kr. 1.074.242, þ.e. 29,8% af þeim sóknargjöldum sem kærandi hafði fengið í sinn hlut árið 2002.

13. Í dómi, sem kveðinn var upp 28. nóvember 2006 (ekki lagður fyrir mannréttindadómstólinn), var af hálfu héraðsdóms gerður greinarmunur á Kirkjumálasjóði og Jöfnunarsjóði sókna. Var bent á að Kirkjumálasjóði væri ætlað að standa straum af kostnaði við tiltekin lögbundin verkefni sem þjóðkirkjunni væru falin, svo sem kirkjuþing og prestastefnu. Einnig stæði sjóðurinn straum af kostnaði við fjölskylduþjónustu kirkjunnar, tónlistarstarf innan kirkjunnar og fleira. Engin slík verkefni væru falin kæranda. Aðstaða kæranda og þjóðkirkjunnar væri því ólík að þessu leyti. Öðru máli gegndi um Jöfnunarsjóð sókna, en hlutverk hans væri m.a. að jafna aðstöðu tiltekinna sókna og auðvelda stofnun nýrra sókna. Niðurstaða héraðsdóms var að líta mætti svo á að í ráðstöfun þessa aukafjárframlags til þjóðkirkjunnar en ekki kæranda fælist á vissan hátt mismunun. Hins vegar taldi dómurinn að hann væri ekki til þess bær að kveða upp dóm þar sem ríkið yrði skyldað til þess að greiða hin umþrættu framlög til kæranda en ákvörðun um slíkt væri ótvírætt í höndum löggjafarvaldsins. Af þeim sökum dæmdi héraðsdómur ríkinu í hag og hafnaði kröfum kæranda.

5. Dómur Hæstaréttar frá 25. október 2007

14. Kærandi vísaði málinu til Hæstaréttar Íslands, sem einnig dæmdi ríkinu í hag. Niðurstaða meirihlutans var m.a. eftirfarandi (barst dóminum í enskri þýðingu frá kæranda):

„Í 1. gr. laga nr. 78/1997 um stöðu, stjórn og starfshætti þjóðkirkjunnar segir að íslenska þjóðkirkjan sé sjálfstætt trúfélag á evangelísk-lúterskum grunni, sem ríkinu beri að styðja og vernda. Skírn og skráning í þjóðskrá veiti aðild að henni. Um réttarstöðu segir í 2. gr. laganna að þjóðkirkjan njóti sjálfstæðis gagnvart ríkinu innan lögmæltra marka og í 3. gr. kemur fram að stefndi skuli greiða þjóðkirkjunni árlegt framlag á grundvelli samninga um kirkjueignir og prestssetur milli hans og þjóðkirkjunnar til viðbótar öðrum tekjustofnum hennar, lögbundnum sem ólögbundnum. Einnig, að launagreiðslum til starfandi presta þjóðkirkjunnar og annarra starfsmanna hennar skuli hagað samkvæmt því sem í 60. gr. laganna greinir. Í lögum er nánar fjallað meðal annars um stjórn og starfsskipan þjóðkirkjunnar, yfirstjórn hennar í höndum biskups Íslands og annarra kirkjulegra stjórnvalda, vígslubiskupa, kirkjuþing, kirkjuráð, prestastefnu, prófasteina og presta. Fjallað er um presta almennt, embættisgengi þeirra, val á þeim og skyldur þeirra. Ákvæði eru um sóknir og prestaköll og skipan þeirra, safnaðarfundir, sóknarnefndir, starfsmenn þeirra og hlutverk. Sérstakur kafli er í lögum um launagreiðslur og réttarstöðu starfsmanna. Þar segir í 60. gr. að ríkið standi skil á launum biskups Íslands, vígslubiskupa, 138 starfandi presta og prófasteina þjóðkirkjunnar og 18 starfsmanna biskupsstofu. Um laun þeirra fari eftir lögum um kjararáð eða lögum um kjarasamninga opinberra starfsmanna, eftir því sem við geti átt. Í 61. gr. segir að þeir starfsmenn þjóðkirkjunnar sem þiggi laun úr ríkissjóði njóti réttinda og beri skyldur sem opinberir starfsmenn.

Í samræmi við 63. gr. og 64. gr. stjórnarskrárinnar er mælt svo fyrir í 1. gr. laga nr. 108/1999 um skráð trúfélög að menn eigi rétt á að stofna trúfélög og iðka trú sína í samræmi við sannfæringu hvers og eins. Á sama hátt eigi menn rétt á að stofna félög um hvers konar kenningar og lífsskoðanir, þar með talið um trúleysi. Eigi sé skylt að tilkynna stjórnvöldum um stofnun eða starfsemi trúfélaga eða annarra félaga um lífsskoðanir, en samkvæmt 2. gr. laganna er það þó heimilt og gilda þá um félagið reglur II. kafla þeirra. Þar eru ákvæði um skráð trúfélög utan þjóðkirkjunnar, meðal annars um skilyrði skráningar, umsóknir um hana, eftirlit með skráðum trúfélögum, niðurfellingu skráningar, forstöðumenn skráðra trúfélaga, aðild að þeim, þar á meðal um inngöngu og úrsögn, og úrsögn úr þjóðkirkjunni. Áfrýjandi er skráð trúfélag samkvæmt þessum lögum. Í þeim eru engin ákvæði sambærileg við ákvæði laga um stöðu, stjórn og starfshætti þjóðkirkjunnar, sem áður er lýst, eða annarra laga sem varða hana og starfsemi hennar. Starfsmenn þjóðkirkjunnar eru opinberir starfsmenn með réttindi og skyldur sem slíkir gagnvart öllum almenningi, en ekki aðeins þeim sem eru í söfnuðum hennar. Ekkert er í lögum um slíkar skyldur starfsmanna annarra trúfélaga. Vegna þessara skyldna þjóðkirkjunnar í íslensku samfélagi og með vísan til 62. gr. stjórnarskrárinnar hefur löggjafinn ákveðið framlög til þjóðkirkjunnar úr ríkissjóði umfram önnur trúfélög, þar á meðal í lögum nr. 91/1987 og 138/1993, sem áfrýjandi reisir mál sitt á. Þegar af þeirri ástæðu að verkefni áfrýjanda og skyldur gagnvart samfélaginu verða ekki borin saman við lögboðin verkefni og skyldur þjóðkirkjunnar felst ekki mismunun í þessu mati löggjafans og þar af leiðandi ekkert brot á jafnræðisreglu 65. gr. stjórnarskrárinnar.“

15. Minnihluti Hæstaréttar komst að sömu niðurstöðu en á öðrum forsendum. Eftir umfjöllun um gildandi landslög og þjóðarétt var komist að

þeirri niðurstöðu að á ríkinu hvíldi enginn almenn skylda „til að jafna fjárhagsstöðu annarra trúfélaga við þá sem þjóðkirkjan nýtur og leidd er af 62. gr. stjórnarskrárinnar.“ Ennfremur sagði að þrátt fyrir þessa niðurstöðu yrði að líta svo á „að fjárframlög til þjóðkirkjunnar samkvæmt sérlögum verði að uppfylla skilyrði sem eru málefnaleg í ljósi þeirra sérstöku verkefna og skyldna sem þjóðkirkjan ber. Í ljósi þessa og með vísan til 65. gr. stjórnarskrárinnar verður að huga að því hvort réttmætt sé að þjóðkirkjan ein njóti þeirra sérstöku fjárframlaga sem áfrýjandi gerir tilkall til.“ Af hálfu minnihlutans var síðan áfram fjallað um tilgang og sögulegt samhengi laganna sem um ræddi og komist að eftirfarandi niðurstöðu:

„Ljóst er af athugasemdum með frumvörpum til laga um kirkjumálasjóð og sóknargjöld að þau verkefni sem hér er um að ræða tengjast því markmiði að færa stjórnsýslu og önnur lögbundin verkefni kirkjumála, sem áður voru í höndum ríkisins, til þjóðkirkjunnar. Þó að varla verði talið að öll tilgreind hlutverk sjóðanna tveggja tengist beint stjórnkerfi þjóðkirkjunnar, og þrátt fyrir þann almenna tilgang sóknargjalda að jafna stöðu skráðra trúfélaga, þá var með þeim fyrst og fremst verið að færa umsjón og stjórn ákveðinna verkefna frá ríki til kirkju. Þegar horft er til þessa og sérstöðu þjóðkirkjunnar samkvæmt 62. gr. stjórnarskrárinnar og hliðsjón höfð af þeim stjórnskipulegu breytingum sem hefur verið lýst, þá verður að fallast á með stefnda að hin umdeildu framlög ríkisins til þjóðkirkjunnar byggja á nægilega málefnalegum forsendum til að þau fái staðist.“

KÆRUMÁL

16. Kærandi kvartaði undan því, með vísan til 9. gr. mannréttindasáttmálans einnar og sér og í samhengi við 14. gr. sáttmálans, að viðbótarfjárhæð sem næmi 29,8 % af sóknargjöldum rynni til þjóðkirkjunnar en ekki til trúfélags kæranda.

17. Kærandi kvartaði einnig undan því, með vísan til 1. mgr. samningsviðauka nr. 1 við mannréttindasáttmálann, að tilteknum hluta af tekjuskatti félaga í trúfélagi hans (sem svaraði til 29,8 % af sóknargjöldum) væri ráðstafað til þjóðkirkjunnar, sem þeir tilheyrðu ekki.

LAGAATRIÐI

A. Kæra samkvæmt 9. gr. mannréttindasáttmálanum einni og sér og ásamt 14. gr.

18. 9. gr. Mannréttindasáttmálans er svohljóðandi:

"1. Sérhver maður á rétt á að vera frjáls hugsana sinna, samvisku og trúar. Í þessu felst frelsi manna til að breyta um trú eða sannfæringu svo og til að rækja trú sína eða

sannfæringu, hvort heldur einslega eða í samfélagi með öðrum, opinberlega eða á einkavettvangi, með guðspjónustu, boðun, breytni og helgihaldi.

2. Frelsi manna til að rækja trú sína eða sannfæringu skal einungis háð þeim takmörkunum, sem lög mæla fyrir um og nauðsyn ber til í lýðræðislegu þjóðfélagi vegna almannaheilla, til verndar allsherjarreglu, heilsu manna eða siðgæði eða rétti og frelsi.“

Sá hluti 14. gr. mannréttindasáttmálans sem hefur þýðingu í þessu samhengi er svohljóðandi:

„Réttindi þau og frelsi, sem lýst er í samningi þessum, skulu tryggð án nokkurs manngreinarálits, svo sem vegna ... trúarbragða ...“

1. Sjónarmið kæranda

19. Kærandi kvartaði undan því skv. 9. gr. mannréttindasáttmálans einni og sér og ásamt 14. gr. að úthlutun viðbótarfjárhæðarinnar, sem svaraði til 29,8 % af sóknargjöldum, til þjóðkirkjunnar en ekki til kæranda fæli í sér íhlutun í trúfrelsi kæranda þar sem um væri að ræða mismunun gagnvart honum.

20. Hélt kærandi því fram að íslenska ríkið hefði brotið gegn rétti hans til trúfrelsis með því að fylgja lagaákvæðunum um framangreindan fjárstuðning og að hann sætti ólögmætri mismunun. Taldi hann að verulega hærri fjárframlög til þjóðkirkjunnar gætu einungis skýrst af því að um aðra trú væri að ræða. Trúin sem þjóðkirkjan stæði fyrir væri veitt vægi umfram aðrar trúarskoðanir, þ.m.t. þá trú sem iðkuð væri af félagsmönnum kæranda. Meginatriði væri þannig hvort mismununin væri heimil og réttlætanleg í lýðræðislegu þjóðfélagi. Kærandi taldi svo ekki vera.

21. Kærandi hélt því ennfreður fram að skerðingin á trúfrelsi hans sem fælist í þessari fjárhagslegu mismunun, jafnvel þótt hún væri lögboðin, þjónaði ekki lögmætum tilgangi. Tilgangur hennar væri að draga úr möguleikum trúfélaga annarra en þjóðkirkjunnar til þess að dafna.

22. Ennfremur væri skerðingin ekki nauðsynleg í lýðræðislegu þjóðfélagi þar sem engin almenn þörf væri á henni. Skerðingin og mismununin færi út fyrir það sem nauðsynlegt væri til þess að ná lögmætu markmiði, jafnvel þótt fallist yrði á að eitthvert slíkt markmið væri fyrir hendi. Ennfremur taldi kærandi að jafnræði yrði að ríkja í verndun trúarhópa til þess að skaða ekki sjálfsmynd trúaðra og lífssýn þeirra.

23. Ennfremur væri ríkið, með því að sjá skráðum trúfélögum fyrir sóknargjöldum, að vernda trúfrelsi félagsmanna þeirra. Hins vegar mætti ekki vera um neina mismunun að ræða í slíkri verndun. Með því að veita aukaframlagi til þjóðkirkjunnar, sem næmi 29,8% af sóknargjaldi, og þar með að skerða hlutfallslega þá þjónustu sem önnur trúfélög gætu veitt í samanburði við þá þjónustu sem félögum í þjóðkirkjunni stæði til boða, væri ríkið að brjóta gegn trúarlegum réttindum félagsmanna kæranda. Þetta ætti sérstaklega við um félagsmann kæranda sem búsettir væru utan Reykjavíkur og hefðu ekki aðgang að þjónustu sem sambærileg væri við

þjónustu við þá sem byggju í höfuðborginni. Taldi kærandi að viðbótarfjárveiting myndi skipta verulegu máli fyrir möguleika félaga í trúfélagi hans til þess að rækja trú sína.

24. Einnig ætti tilgangur Jöfnunarsjóðs sókna og Kirkjumálasjóðs jafnmikið við um kæranda og önnur skráð trúfélög á Íslandi og hann ætti við um þjóðkirkjuna. Fjárhagsstuðningurinn sem um ræðir auðveldaði hinni síðarnefndu að ná trúarlegum markmiðum sínum, meðan trúariðkun félagsmanna kæranda takmarkaðist við það landsvæði þar sem þeir væru búsettir, þar sem kæranda væri ekki mögulegt að veita sömu þjónustu í öllum landshlutum.

25. Ennfremur hafnaði kærandi þeirri niðurstöðu Hæstaréttar að lögboðnar skyldur sem hvíldu á þjóðkirkjunni væru ólíkar þeim skyldum sem hvíldu á kæranda eða öðrum trúfélögum. Í því samhengi taldi kærandi að ef ákvæði laga undanþægtu einn aðila frá samanburði við annan kynni löggjöfin að þjóna sem „dulin friðhelgi“ gegn banninu við mismunun sem fælist í mannréttindasáttmálanum.

2. Álit dómstólsins

26. Dómurinn vill í fyrsta lagi ítreka að trúfélagi sé heimilt sem slíku að fara með réttindi félagsmanna sinna sem tryggð eru skv. 9. gr. mannréttindasáttmálans (sjá m.a. *Leela Förderkreis e.V. o.fl. gegn Þýskalandi* nr. 58911/00, 79. gr., 6. nóvember 2008). Ekki er því unnt að lýsa kærana ótæka til meðferðar skv. 34. gr. mannréttindasáttmálans á grundvelli aðildarskorts (*ratione personae*).

27. Dómurinn ítrekar ennfremur álit mannréttindanefndar Evrópu, sem fram kemur í máli *Darby gegn Svíþjóð* (23. október 1990, álit mannréttindanefndarinnar, 45. gr., A-hluti nr. 187):

„[a] þjóðkirkjufyrirkomulag getur ekki í sjálfu sér talist brjóta gegn 8. gr. mannréttindasáttmálans. Slíkt kerfi er í raun við lýði í nokkrum aðildarríkjum og var þegar við lýði er mannréttindasáttmálinn var saminn og þegar þau gerðust aðilar að honum. Hins vegar verður þjóðkirkjufyrirkomulag, ef það á að uppfylla kröfur 9. gr., að fela í sér ráðstafanir til þess að vernda trúfrelsi einstaklinga. Einkum og sér í lagi er óheimilt að þvinga nokkurn til inngöngu í þjóðkirkju eða banna honum að segja sig úr henni.“

Mannréttindadómstóllinn hefur ekki í fordæmum sínum borið brögður á þessa grundvallarreglu.

28. Þegar litið er til málsatvika í þessu máli veitir dómurinn því athygli að líkt og þjóðkirkjan naut kærandi, sem er skráð trúfélag, hinna svonefndu sóknargjalda, sem íslenska ríkið innheimti af sérhverjum félaga þess sem náð hafði sextán ára aldri. Fjárstuðningurinn sem hlaust af gjöldum þessum byggðist þannig á fjölda félaga. Ennfremur veitir dómurinn því athygli að ólíkt kæranda naut þjóðkirkjan framlaga frá ríkinu, sér í lagi framlaga til Kirkjumálasjóðs og Jöfnunarsjóðs sókna, sem nam samtals 29,8 % af sóknargjöldum sem innheimt voru af félögum í þjóðkirkjunni. Spurningin

sem vakin er í fyrirbyggjandi kæru er hvort sú staðreynd að þjóðkirkjan hafi notið slíkra fjárveitinga í fjárlögum ríkisins, meðan trúfélag kæranda gerði það ekki, stríddi gegn 9. gr. mannréttindasáttmálans einni og sér eða í samhengi við 14. gr.

29. Dómurinn mun fyrst ígrunda hvort ráðstöfun hins umþætta viðbótarframlags til þjóðkirkjunnar fór gegn réttindum féлага í trúfélagi kæranda skv. 9. gr.

30. Í fyrsta lagi vekur dómurinn athygli á því að skv. 63. gr. stjórnarskrár Íslands og 1. gr. laga um skráð trúfélög eiga allir rétt á að stofna trúfélög og iðka trú sína í samræmi við sannfæringu hvers og eins. Með skráningu skv. lögunum naut kærandi og félagsmenn hans þeirra réttinda og undirgekkst þær skyldur sem skráningunni fylgdu. Eins og getið er hér að framan naut félagið fjárframlaga í formi sóknargjalda sem ríkið innheimti af félögum þess. Í því sambandi er dóminum skylt að vekja athygli á því að samkvæmt því sem fram kemur hjá kæranda er ljóst að „með því að úthluta skráðum trúfélögum sóknargjöld á grundvelli tekjuskatta einstakra borgara er íslenska ríkið með virkum hætti að vernda rétt féлага til þess að iðka trú sína.“ Einnig ber að geta þess að til þess að öðlast skráningu samkvæmt lögunum þurfa trúfélög að tilnefna fulltrúa sem fullnægir almennum hæfisskilyrðum til að gegna störfum á vegum hins opinbera og ber ábyrgð sem slíkur á framkvæmd þeirra starfa sem honum eru falin samkvæmt ákvæðum laga. Slíkur fulltrúi hefði heimild til þess að annast athafnir sem sambærilegar væru við skírnir, fermingar, hjónavígslur og jarðarfarir, svo og almenna sálgæslu (sbr. t.d. *Savez crkava “Riječ života” o.fl. gegn Króatíu*, nr. 7798/08, 9. desember 2010) Í ljósi þessa sér dómurinn ekki ástæðu til þess að ætla að stjórnvöld í hinu kærða ríki hafi á nokkurn hátt hindrað eða takmarkað réttindi trúfélags kæranda og féлага þess skv. 1. mgr. 9. gr. mannréttindasáttmálans.

31. Ekki telur dómurinn heldur, í ljósi framangreindra álitamála, að með kærinni sé sýnt fram á vanrækslu af hálfu ríkisins að framfylgja neinum jákvæðum skyldum sínum skv. 9. gr. (sjá *Jakóbski gegn Póllandi*, nr. 18429/06, 47. gr., 7. desember 2010). Frelsi til þess að rækja trú sína eða sannfæringu skv. þessari grein veitir ekki kæranda eða félagsmönnum hans rétt til viðbótarfjárveitinga á fjárlögum.

32. Á grundvelli framangreinds rökstuðnings telur dómurinn að engin merki séu um brot á rétti kæranda og félagsmanna hans til þess að iðka trú sína. Samkvæmt því telur dómurinn að þessum hluta kærunnar beri að vísa frá sem augljóslega illa grundaðri skv. 3. og 4. mgr. 35. gr. mannréttindasáttmálans.

33. Að því er varðar meint brot gegn 14. gr., sbr. 9. gr. mannréttindasáttmálans ítrekar dómurinn að í máli *Cha'are Shalom Ve Tsedek gegn Frakklandi* [GC], (nr. 27417/95, 86. gr., ECHR 2000-VII), komst dómurinn að eftirfarandi niðurstöðu:

„[...] að samkvæmt dómafordæmum stofnana mannréttindasáttmálans er 14. gr. aðeins til fyllingar á öðrum efnisákvæðum mannréttindasáttmálans og viðaukanna við hann. Greinin á sér enga sjálfstæða tilveru, þar sem hún kveður aðeins á um það með hvaða hætti réttindi þau og frelsi, sem lýst er í fyrrnefndum ákvæðum, skuli tryggð. Jafnvel þótt beiting 14. gr. sé ekki sjálfkrafa til marks um að brotið hafi verið gegn fyrrgreindum ákvæðum – en að því leyti stendur ákvæðið sjálfstætt – getur ekkert svigrúm verið til þess að beita því nema að þau málsatvik sem um ræðir falli innan gildissviðs eins eða fleiri hinna síðarnefndu ákvæða.

34. Í ljósi niðurstaðna í 30.-32. gr. hér að framan ef umdeilanlegt hvort unnt sé að beita 14. gr. í þessu máli. Hvað sem því líður, jafnvel þótt gert væri ráð fyrir að svo sé og að málsatvik falli innan gildissviðs 9. gr., leggur dómurinn á það áherslu að mismunandi meðferð feli því aðeins í sér ójafnræði að meðferðin eigi sér ekki málefnalegar og eðlilegar ástæður (sjá t.d. *Darby gegn Svíþjóð*, 23. október 1990, 31. gr., A-hluti nr. 187). Dómurinn sér ekki ástæðu til að vefengja það sjónarmið Hæstaréttar að sú staðreynd að ekki sé unnt að bera verkefni kæranda og samfélagslegar skyldur saman við þær sem lagðar eru á þjóðkirkjuna sé ein og sér næg ástæða til þess að komast að þeirri niðurstöðu að ráðstöfun viðbótarfjárstuðnings til þjóðkirkjunnar feli ekki í sér mismunun. Eins og segir í dómi Hæstaréttar (sjá 14. gr. hér að framan), er ekki að finna í lögum um skráð trúfélög ákvæði sem sambærileg eru við þau sem gilda um þjóðkirkjuna, eins og lýst er í dómi Hæstaréttar. Ennfremur eru starfsmenn þjóðkirkjunnar opinberir starfsmenn, sem ólíkt starfsmönnum annarra trúfélaga hafa réttindi og skyldur sem slíkir gagnvart öllum almenningi, en ekki aðeins þeim sem eru í söfnuðum hennar. Ekki er unnt að bera þær lögboðnu skyldur, sem lagðar eru á þjóðkirkjuna með framangreindum lögum um stöðu, stjórn og starfshætti þjóðkirkjunnar og öðrum lögum sem varða þjóðkirkjuna og starfsemi hennar, við þær skyldur sem lagðar eru á trúfélag kæranda. Að því marki sem um var að ræða mismunandi meðferð telur dómurinn að hún haft lögmætan tilgang og byggst á málefnalegum og eðlilegum forsendum (sjá t.d. *Cha'are Shalom Ve Tsedek* (sbr. fyrri tilvitnun), 87. gr.).

35. Af því leiðir að þessum hluta kærunnar ber einnig að vísa frá sem augljóslega illa grunduðum skv. 3. og 4. mgr. 35. gr. mannréttindasáttmálans.

B. Kæra skv. 1. gr. samningsviðauka nr. 1 við mannréttindasáttmálann.

36. 1. gr. samningsviðauka nr. 1 við mannréttindasáttmálann er svohljóðandi:

„Öllum mönnum og lögaðilum ber réttur til að njóta eigna sinna í friði. „Skal engan svipta eign sinni, nema hagur almennings bjóði og gætt sé ákvæða í lögum og almennra meginreglna þjóðaréttar.

„Eigi skulu þó ákvæði undanfarandi málsgreinar á nokkurn hátt rýra réttindi ríkis til þess að fullnægja þeim lögum sem það telur nauðsynleg til þess að geta haft hönd í bagga um notkun eigna í samræmi við hag almennings eða til þess að tryggja greiðslu skatta eða annarra opinberra gjalda eða viðurlaga.“

1. *Sjónarmið kæranda*

37. Kvörtunarefni kæranda var að sóknargjaldafyrirkomulagið fæli í sér brot á 1. samningsviðauka nr. 1 gagnvart félögum hans. Kvað hann tiltekna fjárhæð vera dregna mánaðarlega frá tekjuskatti sérhvers félaga hans, þ.e. svonefnd sóknargjald, sem síðan væri ráðstafað til kæranda. Hins vegar nytu einstaklingar í þjóðkirkjunni góðs af 29,8% aukagjaldi til viðbótar sóknargjaldinu, sem rynni til kirkju hans, þannig að hann nyti betri þjónustu en félagar í öðrum trúfélögum. Af því leiddi að minna fé væri varið til annarrar opinberrar þjónustu við félagsmenn hans, sem jafnframt nytu ekki góðs af þjónustu þjóðkirkjunnar. Skortur á trúarþjónustu á landsbyggðinni og trúarlegu fræðsluefni væru dæmi um hvernig hallaði á félagsmenn kæranda.

2. *Álit dómstólsins*

38. Burtséð frá spurningunni um hvort kæranda sé heimilt fyrir hönd félagsmanna sinna að halda fram þeim réttindum sem tryggð eru skv. 1. gr. samningsviðauka nr. 1 og halda því fram að brotið hefði verið á honum skv. þeirri grein, veitir dómurinn því athygli að hann virðist ekki hafa haft uppi þá umkvörtun fyrir landsrétti. Kærandi hefur því ekki leitað til hlítar leiðréttingar í heimalandinu. Af því leiðir að þessum hluta kærunnar ber að vísa frá skv. 1. og 4. mgr. 36. gr. mannréttindasáttmálans.

39. Hvað sem því líður er það niðurstaða dómsins að þessi umkvörtun feli í raun ekki í sér annað en endurtekningu á umkvörtun sem þegar hefur verið hafnað. Af því leiðir að af þeim ástæðum sem tilgreindar eru í 30.-34. gr. megi einnig hafna þessum hluta kærunnar sem augljóslega illa grunduðum skv. 3. og 4. mgr. 4. gr. mannréttindasáttmálans.

Af þessum ástæðum lýsir meirihluti dómsins yfir

að kæran sé ekki tæk til efnismeðferðar

Lawrence Early

Lech Garlicki

Ritari

Forseti